

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การขยายพรมแดนทางเศรษฐกิจและการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นสิ่งนำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายของผู้คนจากภายนอกเข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนาจากอิทธิพลอินเดียและจีน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2554: 25; อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551ก: 235) ผู้วัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (Multiculturalism) ที่ผสมผสานความเชื่อพื้นถิ่นของคนในภูมิภาคอย่างลงตัว ความเชื่อที่ผสมผสานวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา พราหมณ์ และความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยม (Animism) ของคนพื้นถิ่นในสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การนับถือศาสนาในรูปแบบดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติในสังคมที่รับอารยธรรมจากหลายแนวคิดไว้ด้วยกัน เช่นเดียวกับสังคมไทยที่นักมานุษยวิทยาเรียกรูปแบบดังกล่าวนี้ว่าเป็นการผสมผสานจากการนำความเชื่อทั้งสสารระบบผสมผสานจนหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยผ่านกระบวนการเลือกสรรและปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคม (ปราณี วงษ์เทศ, 2543: 20-23)

ความเชื่อเรื่อง “ระบบผี” หรือ “การนับถือผี” มีพื้นฐานมาจากสังคมดั้งเดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมเพื่อรองรับระบบสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบของศาสนาความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุด (ปราณี วงษ์เทศ, เรื่องเดียวกัน: 260) ความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษของชนพื้นเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มักมีความเกี่ยวเนื่องกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายในบ้าน และการทำพิธีกรรมต่างๆ จะถูกสืบทอดสู่ลูกหลานในสายตระกูล ความเชื่อดังกล่าวนี้ในภาคเหนือของประเทศไทย การตั้งหิ้งบูชาผีบรรพบุรุษ หรือผีปู่ย่า จะถูกตั้งไว้เหนือหัวเตียงภายในบ้านของผู้อาศัย (Waterson, 1990: 227; ยศ สันตสมบัติ, 2544: 227-229) ความเชื่อดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์เรื่องวิญญาณนิยมอย่างชัดเจน ที่เมื่อบุคคลที่เป็นหลักยึดของวงศ์ตระกูลเสียชีวิตลง ลูกหลานในสายตระกูลก็ยังคงมีความเชื่อว่าวิญญาณของบุคคลนั้นจะคงอยู่เพื่อคอยปกป้องรักษาสมาชิกในสายตระกูลสืบไป (เชียรชาย อักษรดิษฐ์, 2552: 8; คมเนตร เศษฐพัฒน์นิช, 2546: 114)

สังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคที่ใช้องค์ความรู้แบบใหม่ ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับศาสนาและระบบการนับถือผี สถาบันที่วิวัฒนาการควบคู่กันมากับความเป็มนุษย์ของเรา ได้เปลี่ยนแปลงไปอีกแบบ เพราะหากสังคมจำกัดการคิดอยู่ในระบบการนับถือผี ย่อมเกิดข้อจำกัดต่อพัฒนาการทางสังคม เช่นเดียวกับสังคมเชิงใหม่ หากย้อนกลับไปพิจารณาถึงสังคมแบบจารีตภายใต้ระบบความเชื่อเรื่องการนับถือผีแล้ว สังคมได้สร้างขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นองค์ความรู้เดิมอยู่ชุดหนึ่ง และกำลังเกิดองค์ความรู้ชุดใหม่ที่ล้หลังไหลเข้ามาแทนที่จากกระบวนการกลายเป็นเมือง (Urbanization) ที่ยังไม่มีที่ที่ชัดเจนว่าจะนำพาสังคมไปสู่ทิศทางใด การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่และการเติบโตเป็นเมือง (Modernity and Urbanization) ในสภาวะที่ผู้คนไม่ทันได้เตรียมความพร้อมต่างๆ ผู้ระบบของความเป็นเมือง ก่อให้เกิดการดึงเอาอำนาจของความเชื่อนี้ไปปรับใช้ตัวปัจเจก (Individual) ผู้แสวงหาผลประโยชน์และความชอบธรรมภายใต้สังคม (พรพิไล เลิศวิชา และคณะ, 2552: 327-328) และเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น ความเป็นสมัยใหม่และการเติบโตเป็นเมือง ย่อมปฏิเสธไม่ได้ในการที่ระบบความเชื่อจากภายนอกวัฒนธรรมจะเข้ามาบีบคั้นมากขึ้น กระทั่งเรื่องการนับถือผีเองก็เกิดอิทธิพลทางความเชื่อรูปแบบใหม่จากภายนอกวัฒนธรรม อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงสังคม โลกาภิวัตน์ (Globalization) ดังที่เชิรชัช อักษรดิษฐ์ (เรื่องเดียวกัน: 27) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพิธีกรรมพือนผีตอนหนึ่งไว้ว่า "...พื้นที่ทางพิธีกรรมท้องถิ่นกลับมีความเข้มแข็งและดึงดูดให้เหล่าบรรดาบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะฝ่ายผีเจ้านายเทพต่างภาษาและวัฒนธรรม ได้เข้าร่วมปฏิสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวางและมากมาย..."

ซึ่งจากทัศนะดังกล่าว เป็นเครื่องยืนยันว่า โลกทัศน์ทางความคิดของคนในพื้นที่ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากองค์ความรู้เดิมในความเชื่อเรื่องการนับถือผีอยู่มาก อิทธิพลทางความเชื่อรูปแบบอื่นจากภายนอกวัฒนธรรมอย่างอิทธิพลอินเดีย แม้จะไม่ใช่อิทธิทางวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งใหม่ในพื้นที่ แต่ในโลกทัศน์ใหม่นี้ นับว่าเป็นการผลิตซ้ำองค์ความรู้ชุดใหม่ซ้อนทับลงไปบนองค์ความรู้เดิมอย่างมีพลวัต

คดีเกี่ยวกับเทพต่างภาษาและวัฒนธรรมอย่างเทพปกรณัมในศาสนาฮินดูที่แพร่หลายอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมากยืนยันถึงการแพร่กระจายของคติความเชื่อนี้ รวมไปถึงยืนยันถึงการเคลื่อนย้ายของผู้คนในภูมิภาคตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 5-8 ควบคู่ไปกับพุทธศาสนา และยังคงได้รับการนับถืออยู่ตลอดมาผ่านการอุปถัมภ์โดยสถาบันกษัตริย์ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551: 4-11) แม้ในปัจจุบันสถาบันกษัตริย์อาจลบลบตาหลงไปในสังคมไทย แต่คติความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในศาสนาฮินดูก็ยังคงได้รับความนิยมอยู่มีเสื่อมคลาย ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง รวมถึงการผลิตซ้ำองค์ความรู้อยู่ตลอดเวลา กระแสนิยมความเชื่อและการนับถือในช่วง 1-2 ทศวรรษที่ผ่านมาจะเห็นว่า สามารถเข้าถึงกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจเป็นอย่างมาก อีกทั้งบทบาทที่

ปรับเปลี่ยนยังสร้างความเชื่อที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยม การนับถือผีแบบคติไทยนิยม จากบทบาทในสถานะเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ได้ปรับเปลี่ยนตัวตนเพื่อการรับใช้สังคม ก่อรูปสู่ความเชื่อ “องค์เทพในลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผี” บทบาทที่เปลี่ยนแปลงเพื่อการคงอยู่ของศาสนาภายใต้พื้นที่พหุสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดรูปแบบความเชื่อรูปแบบใหม่ ที่แพร่กระจายกลายเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย

ความหลากหลายของความเชื่อในการนับถือผีนั้น หากมองในบริบทของทางความเชื่อในสังคมร่างทรงเทพฮินดูนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบความเชื่อในบริบทของลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผี ซึ่งไม่ใช่จะมีเพียงเฉพาะเทพในศาสนาฮินดู อาทิ พระศิวะ พระวิษณุ พระพรหม พระนางปราวตี หรือ พระแม่อุมา เทวี พระแม่ลักษมี พระแม่สร้อยศรี พระคเณศ เท่านั้น หากแต่วิญญาณของพระสงฆ์และเจ้านายของกษัตริย์ในประวัติศาสตร์ไทย อาทิ สมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์โต (โต พรหมรังสี) สมเด็จพระปิยะมหาราช หรือ เสด็จพ่อ ร.5 (นริ เอียวศรีวงศ์, 2536: 76-97) สมเด็จพระเจ้าตากสิน (เจ้าพ่อจอมทัพ) สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระองค์ดำ) หรือแม่กระตังเจ้าแม่กวนอิม (นริ เอียวศรีวงศ์, 2537: 79-106) และเทพเจ้าที่มาจากนิกายในศาสนาอื่นองค์อื่นๆ ก็ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็น “เทพ” ในระบบความเชื่อเรื่องนี้ และ “เทพ” ก็กลายเป็นลัทธิพิธี (สุริยา สมุทคุปดี และคณะ, 2539: 88-89 อ้างใน มหาลาภ, 2538) ความเชื่อที่ได้ถูกหล่อหลอมลงไปบนโลกทัศน์ในสังคมเมืองให้กลายเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรมในที่สุด

ในสังคมเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าเรื่องการทรงเทพในศาสนาฮินดูจะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่หากพิจารณาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจะเห็นว่า ความเชื่อเรื่องการนับถือผีในสังคมนี้ซึ่งเป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมพื้นถิ่น และสืบทอดมาจากบรรพบุรุษผ่านกาลเวลา ที่สามารถยึดโยงคนในสังคมไว้อย่างเหนียวแน่น ผ่านโลกทัศน์ กระบวนการ และวิถีคิดอย่างเป็นระบบ เปรียบเสมือนอัตนิยมทางวัฒนธรรม (Ethnocentrism) ผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม (จางงัก อติวัฒนธรรม และคณะ, 2540: 27-28; นิยพรรณ วรรณศิริ, 2540: 57) ภายใต้พิธีกรรมการฟ้อนผีกับบริบทการแสดงออกของการต่อรองอำนาจทางสังคม จนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ “ฮีดคอง” หรือ “จาริตประเพณี” จึงเป็นเรื่องยากยิ่งที่ระบบความเชื่อเรื่อง “ผี” หรือ “เทพ” ต่างภาษาและวัฒนธรรมจะเข้ามาทับทบาทหรือแทนที่จาริตเดิมที่มีอยู่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ระบบความเชื่อในวัฒนธรรมสายหลักของผู้คนในแถบนี้จะมีความเข้มแข็งเพียงใด วัฒนธรรมย่อมมีการปรับเปลี่ยนเพื่อการคงอยู่ การยอมรับระบบความเชื่อต่างวัฒนธรรมจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ย่อมต้องมีวาทกรรมที่แฝงอยู่ภายใต้โลกทัศน์ของคนสองกลุ่ม คือ กลุ่มร่างทรงผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ และกลุ่มร่างทรงเทพฮินดู ภาพพิธีกรรมฟ้อนผีที่ปรากฏกลุ่มความเชื่อในลัทธิ

“เทพฮินดู” ที่ปรากฏราวกับเป็นสภาพปกติของสังคมเมืองเชียงใหม่ทุกวันนี้ จึงนับได้ว่าเป็นเรื่องที่ยังต้องการการอธิบายถึงวาทกรรมในปรากฏการณ์นี้

จากสิ่งที่กล่าวมาในข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ที่พัฒนาธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพื้นที่อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ส่วนหนึ่งของพื้นที่เมืองเชียงใหม่ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และได้เกิดเป็นพื้นที่ของพิธีกรรมความเชื่อและศาสนาเข้าด้วยกัน การแทรกตัวเข้ามาของพิธีกรรมฟ้อนผีที่จัดบริเวณ “ช่วงฟ้อนผี” อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างสำคัญประการหนึ่ง และพื้นที่ดังกล่าวยังได้กลายเป็น “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่ก่อให้เกิดการแสดงตัวของเหล่าบรรดาเทพในลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีต่างๆ ที่นอกเหนือไปจากผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ ก่อเกิดการช่วงชิงในอำนาจเชิงอุดมคติขึ้นระหว่างเทพในลัทธิพิธีกรรมและผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ ซึ่งที่ชัดเจนที่สุดนั้นคงเป็นเทพฮินดูนั่นเอง เพราะนับได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา¹ จำนวนของร่างทรงเทพฮินดูที่มาแสดงตนผ่านพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์นั้นเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงนับได้ว่ากลุ่มร่างทรงเทพฮินดูเหล่านี้มีความน่าสนใจในพัฒนาการที่สามารถเพิ่มจำนวนของกลุ่มลัทธิหรือกลุ่มผู้นับถือได้อย่างรวดเร็ว กอปรกับการที่กลุ่มร่างทรงเทพฮินดูเหล่านี้เองก็ได้พยายามเข้ามามีบทบาทในพิธีกรรมฟ้อนผีที่จัดบริเวณอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ และพื้นที่สำคัญโดยรอบเขตเมืองเชียงใหม่² อย่างต่อเนื่อง บทบาทและปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่จึงเด่นชัดมากที่สุด

ปรากฏการณ์ดังกล่าวที่สะท้อนออกมาภายใต้พิธีกรรมฟ้อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ กลุ่มร่างทรงเทพฮินดูกับการเข้ามามีบทบาทร่วมภายใต้พิธีกรรมฟ้อนผี ซึ่งเป็นพิธีกรรมอย่างจารีตที่มีขนบธรรมเนียมในการประกอบพิธีอย่างเคร่งครัด การเปิดรับให้กลุ่มร่างทรงเทพฮินดูเข้ามามีบทบาทร่วมกับกลุ่มร่างทรงผีเมืองเชียงใหม่ รวมถึงบทบาทที่แสดงออกผ่านพิธีกรรมนั้นย่อมมีวาทกรรมที่ซ่อนเร้น อีกทั้งบทบาทของกลุ่มร่างทรงเทพฮินดูที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสามารถเป็นเจ้าพิธีในพิธีกรรมฟ้อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่บางแห่ง และสามารถดึงดูดให้กลุ่มร่างทรงผีเมืองเชียงใหม่เข้าร่วมในพิธีกรรมดังกล่าว หรือแม้กระทั่งการที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เหล่าบรรดาร่างทรงผีเมืองเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงความเชื่อของคนและหันมานับถือในสายความเชื่อนี้ได้ จึงยังคงเป็นปรากฏการณ์ที่ยังคงต้องการคำอธิบายถึงเรื่องเหล่านี้

¹ เป็นเพียงข้อคิดเห็นของผู้ศึกษาเท่านั้น ตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏภายหลังจากที่ผู้ศึกษาได้ย้ายมาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งในบริบทของการเพิ่มขึ้นของร่างทรงเทพฮินดูอื่นๆ เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นก่อนหน้าช่วงระยะเวลาที่ระบุในข้างต้น

² หมายถึง พื้นที่โดยรอบแนวกำแพงเมืองเชียงใหม่เป็นสำคัญ ตามทัศนะของ สรัสวดี อ๋องสกุล (2553: 544) และ สมโชค อ๋องสกุล (2549: 27-31)

เชียงใหม่ ในฐานะศูนย์กลางของภูมิภาค การปรับเปลี่ยนเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่และการเติบโตเป็นเมือง ภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเติบโตเป็นเมืองที่ทำให้รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ก่อเกิดเป็นความโดดเด่นและการเผชิญชีวิตเพียงลำพังของคนในสังคมเมือง ที่หันเหให้ผู้คนแสวงหาสิ่งที่สามารถยึดโยงจิตใจ วัฒนธรรมแปลกใหม่ ย่อมเปรียบเสมือนสิ่งแปลกใหม่ที่ชวนให้ทดลองศึกษาเรียนรู้ และภายใต้บริบทของพื้นที่ต่างวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็งของวัฒนธรรมสายหลัก การอธิบายความหมายของกระบวนการช่วงชิงความชอบธรรม การยอมรับ ผ่านการใช้พื้นที่ที่พหุวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ การเข้าร่วมพิธีกรรมของระบบความเชื่อพื้นถิ่น จึงเปรียบเสมือนจินตทัศน์การสร้างอำนาจเชิงอุดมคติ ที่ทำให้ระบบความเชื่อต่างวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ร่วมกับระบบความเชื่อแบบจารีต ในสังคมเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 กลุ่มร่างทรงเทพอินทรมีพัฒนาการความเป็นมาอย่างไร กับการมีบทบาทในพิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่
- 1.2.2 กลุ่มร่างทรงเทพอินทรมีกระบวนการสร้างอำนาจเชิงอุดมคติเพื่อสร้างความชอบธรรมภายใต้พื้นที่พิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการของร่างทรงเทพอินทรมุ่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ กับการมีบทบาทในพิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่
- 1.3.2 เพื่ออธิบายความเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ในการสร้างอำนาจเชิงอุดมคติของร่างทรงเทพอินทรมุ่งหนึ่ง ต่อการนิยามความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านพื้นที่พิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่

1.4 นิยามศัพท์

- 1.4.1 อำนาจเชิงอุดมคติ ซึ่งอำนาจ (Authority) ตามความหมายของพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย หมายถึง บุคคลต่างๆ หรือกลุ่มที่มีอำนาจคล้ายๆ กับอิทธิพล แต่อิทธิพลจะเกี่ยวข้องในทางความถูกต้องของกฎหมาย หรือเป็นทางการน้อยกว่า (สุนทรืพรหมเมศ และ ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2525: 21; ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1371) ซึ่งอำนาจ (Power) คือ อำนาจซึ่งเกิดจากการที่บุคคลใช้เพื่อแสดงถึงความเหนือกว่าหรือมี

อำนาจมากกว่าในการควบคุมบุคคลอื่น แตกต่างจาก อำนาจ (Authority) ที่สัมพันธ์กับสถานะหรือตำแหน่งบางอย่างที่ทำให้คนอื่นเชื่อว่ามีอำนาจและอยู่เหนือกว่าบุคคลอื่นๆ อาทิ อำนาจจากความพิเศษ (Charismatic Authority) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความมีมนขลังอย่างไร้ขีดจำกัดของผู้ผู้นำ (Katz and Kahn,1978: 298-323)

อำนาจเชิงอุดมคติ ในการศึกษานี้จึงหมายถึง อำนาจของกลุ่มคนที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับความชอบธรรมในพฤติกรรมภายใต้บทบาท สถานภาพบางประการ โดยในการศึกษานี้เป็นการอธิบายถึงกลุ่มร่างทรงเทพอินดูจำนวนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมในพิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ ซึ่งการมีส่วนร่วมของกลุ่มร่างทรงเทพอินดูคือการให้เทพอินดูที่ตนนับถือลงทรงในพื้นที่พิธีหรือช่วงพ่อนผี โดยการร่วมร่ายรำแบบอินเดีย ซึ่งจะมีการแต่งกายตามรูปแบบวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งในพิธีมีการบรรเลงดนตรีจากวงมโหรีแบบล้านนา และไม่มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับกลุ่มผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ที่ลงทรง อันเป็นการแสดงตนในสถานะของเทพซึ่งกลุ่มร่างทรงเทพอินดูนิยามตนเองเช่นนั้น จึงต่างจากกลุ่มผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ที่กลุ่มร่างทรงเทพอินดูนิยามว่ามีสถานะต่างจากตน จึงเสมือนตนมีสถานะทางอำนาจในเชิงอุดมคติที่เหนือกว่านั่นเอง

- 1.4.2 พื้นที่พหุวัฒนธรรม หมายถึง สังคมที่มีการย้ายถิ่นของผู้คนที่ต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเอง นำไปสู่การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ รวมถึงกลุ่มคนในพื้นที่ก่อให้เกิดการเลือกรับและปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน ส่งผลให้เกิดรูปแบบวัฒนธรรมที่หลากหลาย
- 1.4.3 ร่างทรง หมายถึง ผู้ที่เป็นสื่อกลางให้วิญญาณหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าสิงร่างกาย
- 1.4.4 ร่างทรงเทพอินดู หมายถึง กลุ่มผู้มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ที่ยังยึดโยงกับโลกทัศน์แบบจารีตประเพณีดั้งเดิมของคนในพื้นที่ คือ การทรงเจ้า ซึ่งในการศึกษานี้จะจำกัดขอบเขตของร่างทรงเทพอินดูนี้ เฉพาะกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กับร่างทรงผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ รวมถึงเข้าร่วมพิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ตามช่วงพ่อนผีแหล่งต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่
- 1.4.5 ร่างทรงผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่ หมายถึง กลุ่มคนพื้นถิ่นที่มีระบบความเชื่อเรื่องการนับถือผี อาทิผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์ และผีเจ้านาย ฯลฯ และเข้าร่วมพิธีกรรมพ่อนผีตามการเชิญระหว่างสายตระกูลผีต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1.5.1 ทราบถึงพัฒนาการของร่างทรงเทพอินทูลกลุ่มหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ กับการมีบทบาทในพิธีกรรมพ่อนผีพื้นถิ่นเมืองเชียงใหม่
- 1.5.2 สามารถอธิบายความเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ในการสร้างอำนาจเชิงอุดมคติของร่างทรงเทพอินทูลกลุ่มหนึ่ง ต่อการนิยามความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านพื้นที่พิธีกรรมพ่อนผีเมืองเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved